

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Promptuarium allegoriarum sacrarum praecipua fidei
christianae capita illustrantium: indice quadruplici
instructum post editiones 5 revisum, iam septimo
recusum**

Botsack, Johann

Francofurti ad Moenum, 1678

Articvlvs IV.

[urn:nbn:de:bsz:31-142795](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-142795)

martyres & doctores ecclesiæ, qui doctrinam cœlestem propugnârunt, & suam ipsorum vitam non dilexerunt, Apocal. 12. v. 11. Argentea illi sunt propugnacula ob probationem, Psal. 12. v. 7. Psal. 77. v. 10. Proverb. 17. v. 3.

ARTICULUS IV.

DE JUDÆIS ET PHARISÆIS.

JUDÆI OB SUA IPSORUM PECCATA
funditùs excisi.

1484. Ezech. 19. v. 14. *Egressus est ignis de virga ramorum Israel, qui fructum ejus comedit, & non erat in ea virga fortis in sceptrum dominantium: Planctus est, & in planctum erit.* His verbis propheta instantem Reip. everfionem per Chaldæos prædixit. Non incongruè eadem ad panoletriam Judæorum per Romanos factam trahi possunt, de virga ramorum Israel, quod toties per prophetas minitatus fuerat, Jerem. 11. v. 16. Jer. 4. v. 4. Deut. 32. v. 22. Ille ignis omnes fructus comedit, & virgam (imperium) funditùs sustulit, Judæis per totum terrarum orbem hinc inde dispersis.

JUDÆI DISPERSI.

1485. *Hagar cum filio vagata fuit in solitudine, postquam ob inobedientiam ab Abrahamo ejecta domo est, Gen. 21. v. 14.* Tales sunt Judæi, qui ob inobedientiam suam Actor. 13. v. 46. 2. Theff. 2. v. 15. à Deo, vero Abrahamo, domo Ecclesiæ 1. Tim. 3. v. 15. expulsi vagantur, in solitudine mundi hinc inde dispersi, quod toties eis Dominus minitatus fuerat. Vagantur

tur itaque, & filiorum suorum sitim spiritualem solatii experiuntur, quam extinguere non possunt, quia aqua verbi divini deficit illos, Gen. 21. v. 14.

JUDÆI POSTHABITI, GEN-
tes prælatæ.

1486. *Ephraim posterior Manasse, Manassi prælatus est*, Gen. 48. v. 17. Typum gerit Ephraim gentium, quæ Manassi, hoc est Judæis, prælatæ. *Manasse* obli-
viosum significat: ita Judæi jam obli-
viosi facti fœderis Evangelici cum Adamo in Christo percussi, rejecti sunt, Rom. 9. v. 8. & 32. *Ephraim* notat fructuosum: ita gentes, quoniam Judæi fructum ferre volebant, El. 5. v. 4. *Dabitur aligenti facienti fructum ejus*, Matth. 21. v. 34. Consideremus igitur bonitatem Dei nobis gen-
tibus collatam, & justitiam in Judæis ostensam, timeamusque Rom. 11. v. 22. sequentibus. Matth. 21. v. 43. receptæ sunt instar Ephraim. Hoc illud est, quod dicitur Act. 13. v. 46.

PHARISÆI SUNT VIPERÆ,
Matth. 3. v. 7.

1487. 1. *Ob venenationem*, quod vipera habet effi-
cacissimum: ita Phariseorum doctrina fuit venenum, quò multorum mentes infectæ animarum medicum Christum non agnoverunt.

2. *Balsami usurpationem*, cujus succo vipera utuntur: ita Pharisei Prophetarum scriptis & Mosis suos errores palliare studebant.

3. *Cum testudineterrena avrımádeav*; illa Christum significare potest, inter quem & Phariseos maxima fuit avrımádeav.

4. *Matris interfectionem*, dicitur enim vipera matrem in partu interficere: Sic Phariseorum secta ipsam matrem Judæam ecclesiam paulatim per corruptelas è medio ferre sustulit.

§. Ira

5. *Iracundiam*, qua maximè excandescunt viperæ. Talis Pharisæorum ira, furor adversus Christum fuit, Deut. 32. v. 33.

6. *Surditatem*. Dicitur enim aures obturare ad incantationes, Pl. 58. v. 5. Ita Pharisæi aures occluserunt ad Christi monita.

7. *Via periculostatem*. Vipera enim in viis insidiatur, & incautè calcantes lædit; ita Pharisæi in omnibus Christi viis insidias locarunt, ut eum morti traderent.

CONSILIA SCRIBARUM ET

Pharisæorum.

1488. Gen. 40, 6. *Simeoni & Levi arma violenta assignantur consiliumq; perversum, cui pii Jacobi anima non adhesit, quod non approbavit. Idcirco maledictionem pater & dispersionem imprecatus.* Talia Phariseorum Scribarumque consilia fuerunt, arma scilicet violentiæ & latronum, in Christo prodendo, tentando, cruci denique affigendo, quia homicidæ patris genium sequuti sunt, Joh. 8. v. 44. Psal. 17. v. 4. Matth. 22. v. 7. templum Domini speluncam latronum faciendo, Matth. 21. v. 13. linguis suis toties Christum occidendo, Jer. 8. v. 8. Quocirca maledicti sunt & inter Jacobæos veros, Rom. 9. v. 6. dispersi sunt.

JUDÆORUM INTERITUS

gentium salus.

1489. Lu. 7. v. 37. *Mulier alabastrum fregit, diffusus est odor, inq; pedes Christi unguentum effusum:* ita quoque gens Judæa alabastrum fuit unguentorum pretiosorum verbi, testamenti, adoptionis, Rom. 9. v. 4. Hoc fractū est cum Christus in propria venit, & sui eum

non

non receperunt, Joh. 1. v. 11. odorque cognitionis Christi etiam ad gentes diffusus est, Rom. 11. v. 25.

JUDÆORUM EXCÆCATIO.

1490. *Palpant Judæi parietem, impingunt meridie, quasi in tenebris, Esa. 59. vers. 10. Paries illa legis litera est, & carnalis de Messie regno conceptus. Hunc parietem cæci spiritualiter palpant: Et tamen ostium non inveniunt, quod est Christus, quia impingunt in meridie, luce scilicet Evangelii clarum jubar ostendente, & verum justitiæ solem, quem tamen tenebræ non apprehenderunt, Joh. 1. v. 4. quia homines magis tenebras, quam lucem, dilexerunt, tenebras nimirum inscitie & nequitie, eandem causam Esaias annotat hoc loco vers. 12.*

JUDÆI SIBI IPSIS CAUSA

perditionis.

1491. *Esa. 17. v. 10. Oblita es Dei salvatoris tui, & petra fortitudinis tue non es recordata, propterea plantationem amœnam plantabis, sed vites alieno pones. Obliviosi hi sunt Judæi, salvatoris toties promissi obliviscentes, & petram fortitudinis spernentes, quæ illos ex Ægypto eduxerat, 1. Cor. 10. vers. 4. Quocirca amœnam plantationem plantabant, quosvis errores & pati vult traditiones ex scripturis palliando, vide Matth. 5. sed quia has plantas non plantaverat Pater cœlestis, Matth. 15. 13. rejectæ sunt, & alieno, nimirum Satana, vites posuerunt, aberrantes, à vera vite Christo, Joh. 15. v. 1.*

JUDÆORUM PERDITIONIS

causa non est Deus.

1492. *Jerem. 15. v. 9. Sol ipsis occidit in meridie, quod*

in

in Judæis completum est, quando ipso die Nov. Test. quo sol justitiæ clarissimè fulsit, cæcutierunt, iplisque ad eò sol occidit, sicut cæcis sol medio axe non lucet. Hoc est velamen illud incredulitatis, Rom. 11. vers. 20. i. Thessal. 2. v. 15. ut Mosen legentes, Act. 15. v. 21. non intelligant, 2. Cor. 3. v. 15.

JUDÆI VERI CAINITÆ.

1493. *Interrogatus Cain, ubi frater ipsius esset, nescire dicebat, quem tamen occidisset*, Gen. 4. v. 9. Ita Judæi, Joh. 9. v. 29. nescire dicebant, unde Christus esset, quem tamen malitiosis convitiis toties occidissent.

JUDÆI SUNT CAMELI.

1494. *Qui ruminant: ita Judæi, sed non dividunt ungulas, hoc est, non discernunt veram intelligentiam*, 2. Cor. 3. v. 16. Nihilominus tamen portant onera legis, ut Cameli: onus illud intolerabile, Act. 15. v. 10.

JUDÆI DOLENTES CONVERSIONEM gentium.

1495. *Dolebat Jonas de arefacta hedera & pœna ablata à Ninivitis*, Jon. 4. v. 1. 2. 3. Ita Judæi legem ablatam esse dolent, & gratiam gentibus collatam, i. Thessal. 2. v. 15. 16. Conf. Act. 13. v. 46.

JUDÆI CHRISTIANOS ODIIO habent.

1496. *Esau ob impetratam benedictionem mortem minabatur Jacobo*, Gen. 27. v. 41. Ita Judæi, jus carnalis primogenituræ & adoptionis venditantes, Rom. 9. v. 4. & sanguines, Joh. 1. v. 13. & paternitatem Abrahami, Johan. 8. vers. 39. extremo odio Christianos prosequuntur, quod & illi benedictionis Christi per fidem cum fidei Abrahamo participes facti sint, Galat. 3. vers. 9.

SYNAGOGA JUDÆORUM CUM
honore sepelienda.

1497. *Joseph jam mortuum patrem osculatus est* :
Gen. 50. v. 1. Mortua mater Synagoga erat, appropin-
quante vera vita Christo Jesu, quæ osculanda fuit,
quando paulatim abrogata est, & antiquata. Vide
Actor. 18. v. 18. c. 16. v. 3.

JUDÆI OFFENSI IN
Christo.

1498. *Juxta ostium Eli cecidit*, 1. Sam. 4. vers. 18.
cum cor timore percussum foret ob arcam Domini.
Judæorum hic typus lapsorum est, qui juxta ostium
vitæ æternæ ceciderunt, Rom. 9. v. 32. cum diffidentia
erga Christum laborarent, verbis ejus fidem habere
recusarent.

JUDÆI INCREDULI à DIABOLO
oblessi.

1499. *Grex suum* Matth. 8. v. 32. *à Diabolis obsessus*
est, temporale aliquod commodum præ Christo dixerunt :
Talis grex suum erant Judæi, qui vineam Domini de-
vastantes (quod suum est proprium, Psalm. 80. v. 14.)
& sine omni disciplina instar suis oberrantes, Prov. 11.
v. 14. margaritas divini verbi conculcarunt, Matth. 7.
v. 6. repellentes eas. Itaque sucs hi in mare præcipites
acti, *mare scilicet generalis illius dispersionis* in univer-
sum mundum, *mare malorum*, ut etiamnum querelam
illam ex Threnis ingeminare possint, Thren. 2. vers. 13.
Magna est velut mare contritio mea, quis medebitur
michi ?

JUDÆI REJECTI
à Christo.

1509. *Ob Rachellem servavit Jacob, qua à Labano*
negata fuit, Gen. 29. v. 23. Sic Christus ad perditas oves
do-

domus Israel venit, Matth. 15. v. 24. inque propria, Jo-
han. 1. v. 11. & voluit Jerusalem congregare, Matth. 23.
v. 37. Ob hanc servivit, quia servus circumcisionis fa-
ctus est, Rom. 15. v. 8. Sed Satanas, qui excæcat corda,
ne Evangelio credant, 2. Cor. 4. v. 4. hanc Rachelem,
hoc est, Judæos, Christo negavit, *Lea ergò substituta
est, hoc est, gentes*, quæ instar Leæ lippis sunt oculis, ob-
tenebratum habentes intellectum, Eph. 4. v. 18. & ve-
lamine tectæ, 2. Cor. 3. v. 15. ut Judæi.

JUDÆI PUNITI OB SAN- guinem Christi.

1501. *Jesabele fenestra præcipitata est, quod innocen-
tissimum Naboth ob vineam interficiendum curasset*,
2. Reg. 9. v. 33. 1. Reg. 21. v. 2. Ita Synagoga, quamvis se
crimine cædis purgare voluerit, ut Jesabel se ornavit,
2. Reg. 9. v. 30. attamen præcipitata est è fenestra, quan-
do de tota politia delata, ipsi canibus respectu Judæo-
rum ita dictis, Matth. 15. v. 26. præda facti sunt.

2. Innocentissimus *Naboth Christus fuit*, ob vineam
ecclesiæ suæ trucidatus, ex qua hortum olerum facere
volebant Judæi, hoc est, regnum temporale quæ-
rebant.

3. *Papa quoque talis Achab fuit*, vineam ecclesiæ
vastavit, vitem Christum sustulit, vinum Evangelii ab-
sinthio traditionum humanarum miscuit, hortum ole-
rum, divitiarum, indulgentiarum ex ecclesia fecit,
Christum Jesum in membris interfecit, crucifixit, Apo-
cal. 11. v. 8.

JUDÆI REJECTI.

1502. *Abjathar à Salomone rejectus est à sacerdotio.*
1. Reg. 2. v. 27. quod regem sprevisset, 1. Reg. 1. v. 7.

X x 2

Agar

Agar cum filio exclusa, carnalem nativitatem jactans, Gen. 21. v. 10.

Eli retrorsum cecidit, 1. Sam. 4. v. 18. Hæc omnia lapsum Judæorum figurare possunt, qui cum verum Salomonem spernerent, sacerdotio exuti sunt, & carnali prærogativæ confidentes, filiationem amiserunt, Joh. 1. v. 13. Non qui ex sanguinibus, sed qui ex Deo nati sunt, Rom. 9. v. 6. Gal. 3. v. 9.

JUDÆI REJECTI.

1503. *Vasthi conjux Ahas veri ad regium epulum invitata, venire recusavit coronâ aureâ ornata, spreitis regis verbis, per ministros indicatis. Quocirca illa repudiata, inque locum ejus Esther substituta, Esther. 1. v. 10. seq. Populus Judaicus erat velut regina Dei, ejusque conjux spiritualis, Os. 2. v. 19. quæ toties invitata ab ipso Deo ejusq; ministris, venire recusavit, ad epulum verbi regium dapibus cœlestibus instructissimum, (vide in indice, MENSA DEI) audire renuit, Esa. 6. v. 9. Joh. 12. v. 40. Rejecta itaque est Rom. 11. v. 25. Actor. 13. v. 46. inque ejus locum gentes adfcitæ.*

JUDÆI ABJECTI.

1504. *Regnum Saulis, ob hypocrisim illius cessavit & Davidis refloruit. Tale quoq; Judæorum fuit regnum, quod ex fraude, malitia, hypocrisim totum erat conflatum, Matth. 23, 13. Abjectum itaq; est sceptrum. Judæis ablatum, & populus non noscens Dominum, Es. 65, 1. regnum Dei accepit, faciens meliorem fructum.*

JUDÆI MALEDICTI

à Christo.

1505. *Matth. 21. v. 19. Dominus manè veniens in civitatem, esurivit, venitque ad arborem ficu, secus viam positam, in qua nihil invenit, nisi folia. Talis ficulnea Judæi fuerunt.*

fuerunt, ad quos Christus venit, Jer. 35, 4. eorumq; ficit salutem. Sed nihil nisi hypocrisios folia in Judæis invenit, folia arida, marcida, Esa. 1, 30. non solidos fructus penitentia, quos exigebat Johannes, Matth. 3, v. 8. id eoque arborem hanc arefecit.

REGNUM GRATIÆ A JUDÆIS

ablatum, gentibus datum.

1506. *Postquam Israelita in Dominum peccaverant, Eli sacerdos in filiorum improbitatem consenserat, permittit Jehovah arcam à Philisteis capi, & Israelitis auferri, inq; castra Philisteorum transferri, 1. Sam. 4. ita Judæis*

1. Arca testamenti ablati, est prædicatio verbi, in quo Christus ut vera arca testamenti proponitur. Verfabatur apud illos Christus, docebat, noluerunt eum recipere, Joh. 1, v. 12.

2. *Eli quoq; h. e. Pontifices & sacerdotes istam populi Judaici pertinaciam ipsi approbârunt, imò autores fuerunt istius incredulitatis, Matth. 21, v. 15.*

3. *Ergo à Philisteis h. e. gentibus incircumcisis, conf. 1. Sam. 17, v. 36. arca capitur, Act. 13, v. 46. Vobis oportebat primum regnum Dei annunciari. Arca illa Christus in templum gentilitatis illata, Satanam ut Dagonem prostravit: qui hinc inde oracula sibi extruxerat, impietatis suæ officinas illustres.*

JUDÆI REJECTI EXULES.

1507. Gen. 4. *Perpetrato fraticidio, Cain male conscientia furis agitur, & à conspectu Dei remotus, exulem egit: Tales Cainitæ Judæi impœnitentes sunt, qui carnalibus prærogativis nixi, cum bonis omnibus excidissent, sanguine fraticidii, (Salvatoris nostri) manus truculentas maculârunt, & sanguine innocentissimorum Prophetarum terram sparserunt,*

X x 3

Act.

Actor. 7. v. 52. & jam conscientia stimulis agitati : & conspectu gratia Deiremoti , in perpetuo exilio oberrant.

JUDÆORUM POLITIA

deleta.

1508. Levit. 21. v. 9. *Filia sacerdotis fornicans igni exurenda erat.* Gens Judæa erat filia & filii summi sacerdotis & æterni Christi, Ps. 110. v. 4. *cujus ille pater esse voluit, juxta promissum Abrahamo factum : Ero Deus tuus & seminis tui post te :* Verum cum fornicaretur hæc filia cum Diis alienis, & sponsum genuinum floccipenderet, igni exusta fuit divina vindictæ, quem Dominus minitatus erat, Ezech. 24. v. 11. seq. Jer. 4. v. 4. Deut. 32. v. 22. Jer. 15. v. 14.

JUDÆORUM POLITIA NUNQUAM

restaurabitur.

1509. *Laguncula contraria instaurari non potest,* Jer. 19, 10. 11. Talis laguncula Judæorū politia est, quos cum sceptro ferreo Dominus contriverit, velut vas figuli, Psal. 2, 9. Apoc. 2, 27. nunquam politiam suam redintegrare poterunt, quamvis non semel attentaverint.

JUDÆI SUBVERSI A VESPASIANO,

ejusque filio Tito.

1510. 2. Reg. 2. v. 14. *Duo ursi ex sylva prodierunt, ut pueros, qui Elisam contumeliâ affecerunt, devorarent.*

1. *Elisa* Christum notat, qui notat agnum Dei.
2. *Pueri* contumeliâ afficientes Prophetam magnum illum sunt Judæi, Matth. 27. v. 29. Luc. 16. v. 14. *Sed non patitur se irrideri Dominus,* Gal. 6. v. 7.
3. *Ex sylva enim duos ursos* prodire jussit, Vespasianum, ejusque filium Titum, qui bipartito agninc Judæos

dæos aggressi sunt, eorumque politiam funditus sustulerunt. Adi Josephum de bello Judaico.

JUDAS ET JUDÆI.

1511. *Absolon & Achitophel contra Davidem conspirarunt*, 2. Sam. 15. v. 31. *Absolon* Judas est, qui pacis & pietatis autor videri voluit, Matth. 26. vers. 9 10. sed Dominus hypocrisin ipsius animadvertit, Joh. 2. v. 25. cap. 12. v. 6. hinc tragico exitu vitam clausit, ut *Absolon*. *Achitophel* concilium Phariseorum notat. Nomen hoc fratrem deficientem designat; Tales fuere Judæi, Pharisei, de quibus conqueri cum Jobo potuit Salvator, Job. 6. v. 15. cap. 19. v. 13. Ipsum denique consilium Phariseorum, non secus ac Achitophelis, longè fuit, sibi ipsis perniciosissimum, Matth. 27. v. 25.

ARTICULUS V.

DE ECCLESIA GENTILIUM.

GENTILIUM TYPUS NAAMAN,

2. Reg. 5. cap.

1512. 1. *Respectu servitii*. Naaman enim servivit Regi Assyriæ, qui Diabolum significare potest, cui Gentes servierunt, 1. Cor. 12. v. 2. Galat. 4. v. 8.

2. *Scandalizationis*. Offensus enim fuit mediò illò ablotionis per aquam Jordanis, 2. Reg. 5. v. 12. ita gentes quandoque scandalizatæ. Græci enim sapientiam quærun, 1. Cor. 1. v. 22.

3. *Incredulitatis*. Noluit enim Naaman credere Elifæo, sed tamen ministris suis credidit, vers. 13. ita per Apostolos maximè fuit, Roman. 13. v. 4. Evangelium propagatum inter gentes.

Xx 4

4. Mun-